

„Az Úr érkezése” Országos
Ökumenikus Szavalóverseny

2015. március 27-28.

KÖTELEZŐ VERSEK

Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium

Nyíregyháza

TARTALOMJEGYZÉK

BUGYA ISTVÁN VERSEI

1. A betlehemi út pora
2. Apám
3. Ha majd Úristen fülön fog
4. Hidd el könnyű
5. Üzenet

CSELÉNYI ISTVÁN GÁBOR VERSEI

6. Fatemplom

KÉPES GÉZA VERSEI

7. A tett az emberé
8. Kőtáblák
9. Mégis
10. Nyugtalan, gyönyörű éj
11. Remeteség
12. Új szövetség
13. Váratlan vendég

KONDOR JENŐ VERSEI

14. Csillagkérés

MESTER ATTILA VERSEI

15. Részlet a József c. drámai költeményből

RÁKOS SÁNDOR VERSEI

16. Áldozati tábla
17. Istenes vers
18. Téli zsoltár

RATKÓ JÓZSEF VERSEI

19. Apám
20. Csönd
21. Fegyvertelenül
22. Félelem nélkül
23. Isten mellett
24. Jelek
25. Krisztus-keresztelő
26. Mint Isten
27. Szegénység, maradj még velünk

VIETÓRISZ JÓZSEF VERSEI

28. Hiszek
29. Uram, Te tudod

A betlehemi út pora

Hó,
hó,
Csak hull,
csak hull.
Lábam nyoma
nyomtalanul.
Szívemre öröm és gyász borul:
hát eljött a csoda,
a tél virul,
és csillagok virágpóra hull.
Libeg az égből csöndesen
fényharmat,
kristálycsönd-eső.
Lábam nyoma
nyomtalanulj,
hó,
hó,
csak hullj,
csak hullj!
Borulj rám nagyon csöndesen,
takard el vérköves szemem,
fekete szívemre terítsd a fényt:
hónak gyönyörű májusát
– míg kékes lilán bealkonyul –,
a betlehemi út porát.

Apám

Tanka Borbála szülte meg,
és aztán elrúgta magától;
lett hát cseléd – kilencévesen.

Komisz urak és gazdák!
Bár alattatok szolgált,
láttatok-e valaha is
térden Bugya Jóskát?

...

Szerszámok siratják
– mióta már? –
meleg tenyerét.

...

Hangját keresve énekelgetünk,
ha emlékeztet rá borunk.
Anyácskánk bánatot virágozik,
és lefelé húzza már a föld.

Most már Isten alatt szolgál,
aki úgy hiszem, kedveli,
mert a végtelen halálból
álmunkba hazaengedi.

És ágyunk szélén elüldögél,
vállunkra ereszti kezét,
és mintha harmat hullana:
hajnali arcunkra rászitál
tűnő mosolya.

...

Odaát Isten bérese.
Télen hókondát terel,
Nyáron csillagot kaszál,
Tavasszal szél,
És dalol ősszel,
Hogy csak úgy
Hullik a falevél.

Ha majd az Úristen fülön fog

Ha el kell majd innen mennem,
talán egy jácinthajnalon,
a fele úton én biz megállok.
Az lesz az ünnep istenűgyse,
én, aki még tengert se láttam,
ha ott magam kifújhatom.

A Holdnak udvarán,
hol legszebb a szik,
ledülök s kiterítem hátamat,
ringasson már el egy kicsit
az a magos-messziség,
csöndesség, csigolyanyugalom.

Kopott kalapom lehajjintom a csillagok közé.
Parádézzon 'mék megféle,
legalább egy csillag rám hajazzon,
ha kalapomat fölteszi.
Azon a végtelen nagyon nagy égen
nekem minek már kalap?
Leszek csak úgy hajdonfüttén,
űgyse érzek már szelet, havat.

S aztán, ha majd az igaz Isten fülön fog,
s faggat dolgaim felől,
akkor majd én meg visszakerdek:
Jó Uram, mért voltam én ott
lenn a földön annyira szegény?
Sok volt a kín, sok volt a gyász,
s ha jutott is néha öröm,
többnyire inkább csak orba vágtaal,
még most is nyálatat kópóm.

Nagyon nehéz volt embernek lenni,
na, így-űgy tartottam magam,
elesve néha, föl-fölállva,
hol csúszva-mászva,
hol éppen csak hogy –
gondolom, innen fönről láttad
abban az undok dagonyában,
bizony, elvétve sikerűlt.

Volt, ahogy volt.
Mit rosszul tettem,
azt írják lent egy irományban,
hogy Te Atyám,
rissz-rossz kölykeidnek,
egytől egyig az összes vétket
legislegvégűl megbocsátod.
És én meg itt, most, ha minden úgy van,
legislegvégűl vagyok.

Ami meg téged illet, Öreg,
bár hazudnék, hogy könnyedén,
de már most mindegy,
Te is hibázhatsz,
rosszeb vigye el, megbocsátlak.
S ha van jó borod itt fönn, ne sajnáld
Atyám, koccints velem!

Hidd el könnyű

Szabó Tiborhoz

Hidd el, könnyű a világ,
Isten hulló tenyerén.
A mindenség semmibe lüktet,
éppen mint ez a költemény.

A nincsen a létezés szülője,
úr fogad be időt és teret.
A szükségszerűt hiány kényszeríti:
olyan ez, mint a szerelem.

A van-ság kitölti önmaga fonákját,
ez eltaszít, amaz befogad,
s mi összefogja, arcot ad neki,
jövő és volt között eszmél a pillanat.

Léted is szelíd valóság, és
ne hidd, hogy éned szabad,
csak a törvénynek engedelmes
a formálható lágy anyag.

Löködsz a világ hullámain:
van és nincs között könnyű átmenet.
Lehetsz csillag, míg sorsodat kitöltöd,
és semmi, ha Isten hullni hagy.

Üzenet

(Varga Zoltánnak)

Akik tudtok még szeretni,
Nektek kék eget üzenek,
Föld körül keringő szerelmes oxigént.
Üzenem néhai falumat, a poros utcákon
Vonuló csordából csurranó tejet,
Rét fölött lobogó madárszárnyakat,
Kerti tűz keserű illatát,
a rőt lángokat, a remegő fényt.
Üzenek Tiszát, szitakötőt,
Langyos esti párát,
Sarjadó fű simogatását.
Üzenek jó hírt, gólyahírt,
Bundásbogarat,
Gyerekszivajt,
A megénekelte újszülött reményt.
Ártéri tölgyek alól gyöngyvirág szőnyeget,
Boldog gyerekkoromat,
Üzenem nektek édesanyámat,
Születésem pillanatát,
Szeme mélye alól elküldöm nektek a büntelen fényt.
Erőt üzenek, fegyelmet,
Ronthatatlan apám férfitenyerét,
Vasárnap reggelt, harangkondulást,
Villanó évszakok végtelen idejét.
Üzenem:
Szent lázadás minden fellobbant szerelem.
Szeressetek,
Szeressetek!
Innen üzenem
Halál fölött diadalmas ígéretedet,
Amit reménykedő magyarok
Kiírtak a temetők kapuira Uram:
FELTÁMADUNK!

Fatemplom

Míg gyertyafény jár körbe imbolyogva,
mint jóbarátok, rokonok,
egymásra néznek mosolyogva
az arcok és az ikonok.

Elbarnult képek ablakán
napszámosokra, magvetőkre
halász, ács, pásztor néz alá:
testvér-sorsuk bizalmas öre.

Rozzant, ütött-kopott padok
sorakoznak a szűk hajóban,
mit gróf, nagyúr nem koptatott:
nem volt az Áccsal soha jóban.

Belépek és nézem kutatva
az arcokat s ikonokat:
mit mond a Templom, mit súg ajka:
küld? hív? — kivet vagy befogad?

A tett az emberé

Félek
aggódom
szorongok

van erre
nagy ok:

én
az emberiség
rossz lelkiösmerete
vagyok.

Az arcokon
könnyed
mosoly –
a szemek
ragyognak –

Én
nem ragyogok:
tanyája lettem
a rettegésnek
a gondnak.

Üvöltözöm.
Vészjeleket
adok le –
Értenek-é,
kik hallanak engem?

Ne higgyétek
hogy sarokba szorítottátok
a háborút –
csak szörnyen berúgott
s az asztalra
hortyogva
ráborult

de ha
félhorkan:
ismét
toporzékólva
kezdi
követelni a
friss vért.

A szó
az Istené –
a tett
az emberé.

Emberek

én
indulok
helyettetek
a kínok kínja
elé

Kötéblák

Megmondta a
hajdani bölcs:
senkinek kétszer
ugyanabba a folyóba
lépnie nem lehet.
Én pedig ezt mondom:
Változtassátok át
az állóvizeket
folyóvizekké!

Kötéblába vésték
a törvényt:
Ne öljl!
Én pedig ezt mondom
neked:
Ne öld meg azt se,
aki ölt!
Mert nemcsak embertársát ölte meg,
de önmagát is.
Őt, a gyilkost még felmentheted:
adj néki életet.

A kő-száj rád kiált:
Ne lopjl!
Ezt mondom néktek én:
Tolvaj az, aki a gazdagnak ad,
hogy még többje legyen
s tolvaj az, aki a szegénytől
elveszi azt is, amije nincs.

Hallottátok,
megmondattott a régickeknek:
Ne paráználkodjál!
Én pedig azt mondom:
Jaj, annak, aki úgy ölelkezik, hogy
már hallja az ítéletet,
mert élvezte az életet.
Kössön nyakába malomkövet inkább
s kutassa víz alatt az élet titkát.

Az is megmondarott
s ezt hirdetik az ostobák,
kik nem hiszik, csak vallják a csodát:
Senki saját
árnyékát nem lépheti át.
De én azt mondom néktek:
Ha valaki saját
árnyékát nem lépi át:
afölött átlép az idő.

Már át is lépett,
nem kérdezve, ki ő.

Mégis

Negyven évig vártalak szomjan,
imába törve konok térdem.
Sivatagban, vad vadonokban
lestelek s nem jöttél. Nem és nem.

Ostromoltalak könyörögve
s néha káromoltalak is már:
Nem jössz, hát nem jössz. Már nem is fáj.
Maradj csak magadnak örökre!

Tán nem vagyok arravaló száj,
hogymondjam sötét igéid?
És még gúnyolódsz is: „Csak kószálj,
bolond! Tűnődöm addig én itt.

Prófétákkal el vagyok látva,
követelőző, ronda népség:
azt hirdetik, hogy látva látnak
s hogy hallják a füvek növést.

Néha-néha jelt adok nékik,
hisz mégiscsak rólam papolnak:
megmutatom, mit hoz a holnap,
hadd emeljék őket az égig.

Akit felemelek, lesújtom
s lent vonaglik, féreg a porban.
Régi fényét nézheti, hol van.
Röhögnek rajta, tébolyultan.

Én nem fogom megszabadítani,
de keresztet kaphat jutalmul,
melyről hozzám hörögve jajdul:
Éli, éli lama szabaktani?”

Így beszélget, vagy beszél inkább
az uraknak zord ura vélem.
Le akar hűteni, pedig hát
csak forróbban zúdul a vérem.

Én tudom, hogy milyen az Isten,
fia vagyok, hát hogyne tudnám!
S ha még néha-néha kirúg rám,
Ő is tudja: jobb fia nincsen.

Ő az ember emberebb énje,
testünkben és vérünkben hordjuk.
Ő a parázs: hiába oltjuk,
izzik, szikrát s lángot ígérve.

Ha ránkzuhan súlyos Igéje,
a régi ház lobogva ég már.
Szemünk kutatja: milyen égtáj
fogad be, hazátlant, hogy végre

megnyugodjunk Óbenne és hogy
a nincs gondja már ne gyötörjön –
létünk a szűk körből kitörjön
mint az oroslán, ketrecéből.

A porig égett ház felépül,
sziklán épül, tengerre néz le.
Szépséget és megrendülést szül
azúr szemének rebbenése.

NYUGTALAN, GYÖNYÖRŰ ÉJ

Száz tücsök húzza — ó, micsoda zenekar!
 Árad mint a tenger, az opálfényű dal:
 a falra zúdul, onnan meg újra vissza.
 Rádióbölgéstől, telefoncsörgéstől halálragyötört
 fülelem fenékig issza
 a gyöngyöző italt, a csendből szűrt zenét.
 Száz és száz tücsök húzza s a lomb, a messze rét
 lüktet a gyönyörtől és meglibben az ég is odafenn.
 Szobámban minden a helyén, s nem a régi szoba, nem:
 sülljedni kezd az ágy — párnák közül kilépek,
 fényben gázolok, a fény előnti a vidéket —
 Az Országháza ül zömöken, fejét megemeli.
 Mint élesre kivert kardok villognak a fikusz levelei
 és kék fényben áznak az imbolygó butorok.
 És a Duna: forró, folyékony üveg, benne felolvad
 a sárga, a kék s az arany, mit az ég belecsurgat,
 feloldja a parti fák fekete gyászát s a vér nehéz pirosát,
 szétrágja, mint a sav, a holdat —
 Mindezt sodorja a víz,
 benne inognak a holtak süppedt árnyai.
 Ó, Duna, villódzó öledbe nézek meredten,
 halott arcomat villantja felém a tükör
 és a lelkem már meg se retten:
 mosolyogva bámulok a vízbe. S most egyszerre új dal hangjai
 törnek rám — mint mikor egyik álomból másikba ébred valaki:
 egy tücsök felkuszott az erkélyre s itt húzza fülembé —
 Hallgatom az egyhúru zenét — egy kis bogárnak hogy lehet
 ennyi türelme!

Feldobog újra — mintha a mindenség szíve verne — a mennyei-szép
 dallam. Ó, ha ki tudnám venni a csend markából ezt a gyöngéd hangu
 zenét,

s ha rámtör sivatag zajával a holnap,
 vihetném magammal mint surranó tolvaj
 e nyugtalan, gyönyörű éj derűjét...

REMETESÉG

Nem kell a nő s a bor; se pénz, se pompa,
rádió s nyomdafesték mámore.
Ős csend fülel rám szikla-templomban –
visszas világ, nem látsz többé soha.

Át poklokon, tivornyán, vér-vetésen
rohanj. Hogy véled csörtetek, ne hidd.
Én elmaradtam s kőfalakba vésem
az eljövő idők törvényeit.

Vesztedbe törsz, ember s megállni késő –
szebb életet szülnek majd a romok.
Biztatva csillog rám a fürge véső
s betűt betűre görnyedten rovok.

Hajamban, e csapzott, sötét bozótban
tétova ujjakkal vájkál a szél
s testemen, mit rég parfümmel locsoltam,
férgék csipésén serken ki a vér.

Mit sajnáljak? Szerelmes asszonyok vad
csókját? Izükre sem emlékezem.
Magányom mell-verő imákra szoktat
s az ég felé rándul sóvár kezem.

Sajnáljam a magasztaló barátot,
aki, mihelyt tud, hátulról ledőf?
Mindegyikkel felér e százszor áldott,
derekamat-ölelő szeges öv.

Vagy családomért ejtsek könnyeket tán?
Köztük éltem. Mít tudták, ki vagyok?
Most karsu őz testvér-szeme nevet rám
s lehajolnak hozzám a csillagok.

S én várom, hogy az Isten is leszálljon;
eltárgyalunk, két derült kedvű bölcs.
Napsugaras tekintetén halálom
úgy érik, mint dús, ízletes gyümölcs.

Ha majd e szent gyümölcs ízesre érik
s husába vágom áhitó fogam:
elnézek majd az érig – fel az égig,
mindentudón és – végre! boldogan –

S ha már rég nem leszek, egyszer talán
csontjaimhoz zárandokol a Holnap
fia s meglátja barlangom falán
az ígéket, melyek csak neki szólnak.

Új szövetség

*Lukács evangélium
22. rész 35–36. verse*

Ha mit kimondok
a szó
másoknak
vigaszukká
válík

de
szomorú
az én lelkem
mind-
halálíg

Karmaikból
az üldözőknek
kiragadom
az üldözöttet:
lesz
már
otthona
nyugsága
fejealja

de
az embernek fia

nincs
hová
fejét
lehajtsa.

Szétosztom
mindenem
amim van –
vigyétek!
Tiétek.
Én
élek
míg élek:
gondban
vágyban
kínban.

Istenatyám
engem
megáldott
és
megvert.

Te hű tanítványom
testőröm titkárom
eredj: add el a köpenyed:
vegyél
rajta
fegyvert.

Váratlan vendég

Nem csengetett, nem is kopogtatott,
 zárt ajtón át belépett.
 „Szervusz” – Szervusz, mondtam
 s nem tettem hozzá: bátyám,
 hiszen annyi idős vagyok
 mint ő volt, mikor eltemették.
 – Kerülj beljebb – s jön.
 Sóhajt és leül.
 – Egy kis jó bort hozok – tudom, szeretted.
 „Hagyd. Mennem kell tovább.”
 – Itt nem volt idő semmihez. Amott sincs?
 „Itt nincs idő. Amott idő: nincs.
 A kettő egyre megy.
 Nem az idő, nem az kerget tovább –”
 – Hanem?
 „A gond.”
 – Szóval ott is: gond és szorongás!
 „Nem. Gond és szépség.
 A gond görcsét a szépség oldja fel.”
 – S mi a szépség?
 „Mindig más.”

– Most mi?
 „Az almafák. Nem lehet kibírni őket,
 olyan szépek virágbaborulva.”
 – És elvegyülsz velük?
 „Nem. Nem vegyülök el semmivel.
 Csak nézem őket és csodálkozom.
 Nem érted?”
 – De. Nagyon is.
 Mondj még valamit odaátrol.
 „A gondolat anyagtalan.”
 – Hát itt nem az?
 „Nem. A költő leírt betűit
 ólomsúllyal leméritek.”
 – S a csillagok?
 „Az alma közelebb van,
 íze is jobb. De most elballagok.”
 Felállt. Nem intett. Rám se nézett.
 Nagy zárt ablakom üvegén kilépett.
 Egyenes háttal, egyenes derékkal
 ment az uton, a szél mint tűz kapott hajába.
 Aztán eltakarták
 a virágbaborult almafák.

Részlet a Józsué című drámai költeményből

Hínnéd, Áron, hogy volt erőm romokban
hever, mióta ez az átok,
ez az örült lázalom súlya nyom?
Falat rombolni dallal? Józanok
vagyunk mi mondd? Zenét nem ismerünk,
és oly hamisan szólnak harsonáink,
ahányan fújjuk, a dal annyiféle,
s ha rábíznánk tisztább szólamokra,
ha szép szándékunk összhangot varázsol,
ledől a fal? Mondd, biztos hogy ledől?
Nem látott még ily harchozedzett népet
soha a Jordan folyó völgye,
s a győzelemre ily elhivatottat.
S mert egy próféta, ki az éhezéstől
eszét vesztette, s átokról papol,
bizonygatja, hogy harsonák szavára
s nem fegyvertől fog bukni Jerikó,
lándzsát, szekercét mind halomra hordtunk
s tetejébe a néhány faltörőkost
mi megmaradt a hosszú harc után
s tüzet raktunk alájuk... Nem hiszem,
Áron, hogy nem vagyunk nagyobb bolondok,
mint a próféta.

Késő. Dávid már megfújta a sípot,
egy másodperc, és kürtök hangja zendül.
A láthatatlanul serénykedő,
a széphitű, a megszállott bolondok
forgatják meg a földet mindenestül.

Áldozati tábla

Milyen csillagra vetettél engem, Uram?
 Lényeid itt fölfalják egymást s az ölni nem akaró megöletik,
 mert gyengeség bűnében találtatott.
 Mit véhettem én korábban, ———
 hogy ide száműztél,
 mindenséged félreeső zugába, alacsonyrendű életek közé?
 Az értelem – értelmed paránya – szűkölve jár itt körbe-körbe,
 mint a ketrecbe zárt vadállat.
 Mit tehet az, akiben a gyöngéd érzés szárnyait
 a gondolat összetöri?
 Próbáljon élni kínok és ellentmondások közt,
 szemet hunyva/s ha kell hazudva is –
 ahogy lehet?
 Vagy szögezze elméje pengéjét tulajdon melléne
 s döfje át saját szívét,
 ha így becsületesebb maradhat?
 Csak élek, töpregek, mint annyi érző lélek,
 mióta a föld áll
 s a tanácstalanság vak üregébe hullok.
 Esőid mosnak, szeleid szárítanak,
 vagyok elgurult kő, lehulló faág.
 Meddig tartasz még a fényen, a Nap lobogó szárnyai alatt
 s mikor dugsz a föld alá, ki tudja azt?
 S ha majd elásott testem fölött az évezredek átdübörögnek,
 ki emlékezik legbensőbb valómra vissza?
 Talán benned magadban merül csak föl az, aki voltam,
 szólván eképpen:
 „Igen, ezt is gondoltam valamikor!”

Istenes vers

Istenem, én még soha nem beszéltem veled úgy, ahogy
férfi beszél a férfival: utoljára talán
novicius koromban láttalak, majdnem
gyerekszemmel még – te pedig, Uram,
szakállas aggastyán voltál már akkor is.
Azóta szent műveidben imádlak, oly igen
kedvemrevaló világodban, s legbohókásabb
teremtményedben, az emberben.
Hiszen öröme teremtettél
minket, s megunhatatlan játékszerű
adtad e földet nekünk. Játsoztam
én is eleget nagyszerű
játékaiddal, alkonyatra már
el is fáradtam egy kicsit.
Ugyan minek megvénítened, gyalázatos
nyavalyákkal sújtanod az emberfiát, ha már egyszer
ily pompás, angyalokkal versengő
állatnak teremtetted?
Ó, hogy örültem, milyen hatalmasan
nevettem, szinte nyerttettem, ficánkoló csődöröcsiköd –
most összevissza ver a szívem, elfulladva
rogyok lábaidhoz.
Hosszú úton, gyönyörű kitérőkkel jutottam
hozzád vissza.
S kérdelem Tőled, ama szakállas
aggastyántól, én, a magam is öreg:
árulnád el, hogy furcsa játékok
szabályai szerint vajon mit akarsz
tenni még velem?

Téli zsoltár

visszavontad ékes tüzeidet
egeid magasából lecsavartad
a mohó lángot felhőid kanócán
lámpásod horizontunk pereméig
hogy már csak a mélység poklainak
elfalazott magmája zubog átlátszatlan
sötét bolygónk olvadt-érc fortyogású
rengő-háborgó belsejében
kívül pedig a fagy villámai
riogatják didergő erdeinket
cser roppan cserje cserdül zsendelyhangon
pattog a kéreg vérengző vadászat
vadászai kürtölvén a kutyáknak
előcsörtetnek fegyverropogással
vagy még inkább mint mikor tankcsata
jár lánctalpon ördögtáncot a fákkal
derékon kapva törzsüket hasítja
gallyuk tördeli zakatolva tombol
új s új rohammal támadó teled
a szél élesre töltött puskacsó
rá tuskés hó szuronya tűzve
befagyott vizek ránc nélküli tükrén
dördül a rianás ágyúlövése
látod hogy dermed holtta-hült világod
mióta nyári lobodat kioltád
te tűzvemhes lángtarajos erő
hozzád kiált jégkopogású zsoltár
elfogyott a nap és elkopott a dél
nincs az időnek melege fénye
bedeszczázott alkonyat vicsorít
kalapál az éjszaka bádog hullámverése

A P Á M

Apám elitta mindenét,
 feleségét, hat gyerekét,
 tagsági könyvét, bútorát,
 elitta halotti torát,
 csöpp húgom elől a tejet,
 fogunk közül a kenyeret,
 s filléres, rossz játékaink
 eladta és elitta mind,
 és ételéből nem hagyott
 soha egy szíves falatot,
 csak mustot adott eleget,
 s amikor nyögtünk, nevetett,
 röhögött, könnye is kijött
 és csúfolt és úgy röhögött,
 és aztán elment és ivott,
 hazatántorgott, ordított,
 anyámba rúgott. Mindenét
 elitta, egész életét
 elitta: szívét és agyát,
 tenyerét, emberi szavát –
 és végül semmi sem maradt
 belőle. Elpusztult. Kihalt.

Arcomat, vonásaimat
 az a vasgyúró indulat,
 az az eszelős szenvedély
 formálta, amely az övét,
 s idétlenül se emberi
 fásult, bomlott ösztönei
 itt forttyognak még sejtjeim
 földmeleg, forró mélyein –
 de sem örököse, sem fia
 nem akarok lenni soha!
 Napjaim: emberi szemek,
 óvjak, melegítsetek! –
 néptelen lelkű ne legyek –
 mindig veletek, értetek
 szóljak, tegyek; miattatok
 legyek én ember. Adjatok
 annyi erőt, annyi hitet,
 hogy értelmesen s szabadon
 szolgálhassak mindenkinek!

CSÖND

Kezdetben volt az ember,
 azelőtt semmi sem volt.
 Tejes, gomolygó gőzök
 palackja volt a mennybolt,
 Zizegő csönd se volt még,
 mert nem hallotta *senki*,
 és Nap se volt és Hold se,
 mert még nem látta *senki*;
 de mint nyálkás palackból
 amit adott a tenger
 a szó-szülte halásznak,
 ím, hirtelen kilobbant,
 formára lelt az ember –
 és szólt istennek:
 Kelj föl és járj –
 én nem bántralak, te se bánts engem.

És akkor a föld, a növények,
 az óriási szél és a féreg,
 az állatok, a kövek, a fémek,
 minden, amire nézett,
 amit ujjával megérintett,
 nem az istentől való lélek,
 hanem az egyetlen élet
 törvénye, értelmé szerint
 vállalván a villanó kéjt és a kínt,
 mozogni, élni kezdett.

S a Csönd váltotta föl a Csendet,
 a Csönd –
 zajok, zörejek ötvözete.

Én nagyon szeretem a csöndet,
 de engemet gyűlöl a csönd.
 Ha hallgatom, dobokat döngtet,
 millió hangszere csöng,

s valaki mindig kiabál
 valahol, alig hallani.
 Mint időzített lövedékek,
 fülembe fúlnak hangjai.

Mintha a bomba moco-rogna,
 hallani műszáj, hallani –
 valaki mindig kiabál,
 nem lehet túlkialtanulni –

Virágok nyugalalmát szeretném,
 szagok, színek harmóniáját –
 terepszínű lélekkel élni,
 mint a csönd homokján a zsályák,

s halhatatlan, boldog anyagként
 sohse érezni, tudni mástról –
 szerveim önönmagukat
 értenék csupán a világból!

De ember vagyok – nem lehet.
 Szigorú, és törvények tiltják.
 Érzékeim a híreket
 fölfogják, hanggá alakítják.

Gyökérszivattyú szürcsöbli
 mohón a földi nedveket,
 vetőmag önmagát öli
 – hallod? – reped.

Tojások lüktetését hallod-e?

Csira tör, fúr a föld alatt,
 hallod-e, milyen hangot ad?
 Jaj, ne hagyj becsapni magad!
 Zörejek mögé bújt a csönd!

Őt rejtik e nyurga növények,
 szél szavára lépő vetések,
 bogárka-szárnyú nevetések –
 hallod-e? Ez a csönd.

Itt mint az erős férfiak,
 énekelnek a fémek.
 S a csönd szilánkja ez az ének.
 Minden hang része az egésznek,
 minden hang a csönd egy darabja.

S íme, az értelem a csöndet
 elemeire bontja.

Itt száraz papír,
 mint réghalt kutya csontja,
 sárgul, zörög.
 S karóba húzott köcsögök
 kínlódnak nagyon.

Mint kenyértészta,
 puffad, kel a dunna
 a napon.

A lapát széles tenyerén
 lim-lomból válogat a fény,
 üvegszilánkba nyúl, sikolt.
 Lomha levegő szárnya leng,
 dereng a nappali hold.

Házat őriz a lelkiismeret
 meg egy rossz sóprú.

Itt mindent ismerek.
 Ez a föld
 akár a tenyerem lehetne
 megkeményedett dombjaival,
 utak lágy vonalaival.

Árkok bontott ágyaiba
 szédül a bódult vihar.
 Külön világ a víz – alig
 sejthető hangjaival.

Végülis minden a helyén van
 itt, csak az ember
 küszködik a változó renddel,
 a nyugalom új szabályaival.

Mégis ez a csönd, azt hiszem.
 Látható jelekkel üzen.
 Őt méri műszereivel
 a lélek és az értelem.

Zajok, zörejek részein,
 villámok repedésein,
 a szél zengő lemezein
 szűrődik át, mint fény, a csönd.

Sugarain hangok lebegnek,
 mosolyod pihéi zizegnek,

finom porként szállnak, sziszegnek
 a tűhegyes neszek. Ez a csönd!

Ezt hallani kell, érteni,
 okos szavakkal félteni,
 őrizni csöndes szerelemmel –

a csönd indái meg ne fojtsák,
 tüzeidet nehogy kioltásák,
 minden dolgok szülője, ember!

Fegyvertelenül

Ma azt gondoltam, kellene
fegyver nekünk is, szelídeknek.
Fegyvereket ölnénk vele,
hisz akik nem ölnek, megöletnek.

Az ember veszett, harapós
gépeket nevel gyilkolásra.
A halál földünkre tapos,
akárha páncélos bogarra.

S égig fröccsen a fény. Vakon
tántorog az űrben az isten,
hogy emberibb égtájakon
magának más földet kerítsen.

Mert béke akkor lesz, ha mind
beleégünk majd az agyagba,
kővé válnának dolgaink,
és lélek lelken nem maradna.

Fölrriad s nőne a virág,
de visszabúvik majd a földbe,
rettegve ássa be magát,
nehogy az ember újból megölje.

Magányos, kóbor fegyverek
imbolyognak új célt keresve,
s vonítanak, mint az ebek,
halott teremtetőikre lesve.

Ma azt gondoltam, kellene
fegyver nekünk is, szelídeknek.
Fegyvereket ölnénk vele,
hisz akik nem ölnek, megöletnek.

FÉLELEM NÉLKÜL

Én féltém már mint kisgyerek
az éj gyapjas mellére bújva.
Riasztottak vad fegyverek.
S komoly felnőttként féltém újra.

Már-már úgy hittem: Emberek,
nincs reményem a számotokra!
Bűntelen szemem fölnyitom most
zizegő, kiseded csillagokra.

Mostmár az istentől se félek.
Küldheti fortélyos csodáit
könnyet rügyező szemem ellen:
mosolyom úgysis kivirágzik.

Tarajos látomásaim közt
gyöngyözve olvad homlokomról
a félelem. Hítet teszek,
így vallok reszkető koromról:

Mindent, ami az ember ellen
készül e szűkülő világban,
gyűlölők, akárha gazember
gondolja, ki, akár a társam.

Én pofonvertem holt apámat,
pedighát volt benne is jóság.
De itt a bűnre nincs bocsánat,
nem mentség a kínzó valóság.

Itt másképp élni nem lehet már,
csak vasból való fegyvelemmel;
másképp szeretni nem szabad már:
forró, kegyetlen szerelemmel!

Én pártos, szabad szavamat
senkinek el nem köteleztem.
Mint a gyermek, félelem nélkül
élek békét hívó hitemben.

ISTEN MELLETT

Psz, hallgass! Elaludt az Isten.
Most igazítsunk a világon,
hibbantszirmú, konya virágon,
törvényen, rosszul osztott kincsen
Isten titkos jóakarói,
mellőzött, apró messiások.

Lassacskán előregszik minden:
röpped, besüpped még a sír is –
és vénül ő is, néha sír is,
semmiről sem tud már az Isten,
hittelenül, csöndesen élő,
egyetlen hatalma az átok.

Tenyere tántorodva mozdul.
Könnyű kis öreg, maga görnyedt;
s hiába szólítja a Földet,
szavára, ím, semmi se buzdul –
a pacsirták is elfeledték,
nem emlékszik tán még a fű sem.

És így van ez százezer éve.
Énekel néhány rekedt angyal,
zenélnek hét híres haranggal,
de ő már alig veszi észre –
két szeme óriási bolygó,
pillái nehéz esőfelhők.

S bűnétől zsugorul a búza,
nem szolgálja az ember kedvét.
Mint zöldhátú legyek, belepték
fejünket a gondok, lehúzza,
párnára fekteti kemény
nyakunkat is a szomorúság.

Lennénk szerszám a tenyerében,
jó íz osztandó kenyereiben,
jobb vére volna a mi vérünk
az ő repedt, lassult érében;
gyönyörűt szóljon: szava volnánk
aztán mi már sohase szólánánk!

Jelek

Fába róva vagy földbe ütve
mindenütt hagyunk egy jelet
arról, hogy arra jártunk, bajba,
háborúba vert emberek.

S nem azért, hogy rettegjenek.

Ahogy az ágazó időben
mind beljebb jutott a sereg,
egyre messzebb a kis hazától,
úgy szaporodtak a jelek.

Lombardok, germán vértések
elől sebtében menekülve,
fába róva vagy földbe ütve,
de mindig hagyunk egy jelet.

Ha mást nem: kopjafát, egy-egy
holttestemet.

S nem azért, hogy rettegjenek.

S Galiciában, Szerbiában,
Oroszhon fagymarta, rideg
sztyeppéin, Sztálingrád alatt –
mindenütt hagyunk egy jelet.

S nem azért, hogy rettegjenek.

Amerre jártunk, holtakat
hullattunk, százat, ezreket.

Hadd tudná, aki megmarad,
hogy *haza* melyik út vezet.

Megjelöltük a köveket,
az őrtüzekről csillagló eget,
véstünk a fába – nem szívet:
nyilat! hazánkra szegezett
vályat, zokogva, hogy az Úr
mentené meg a nemzetet.

Idegeinkben reszketett
e föld, mely alig volt hazánk még,
máris világgá kergetett
mohó, dölyfös nagyúri szándék.

Mi mindenütt idegenek,
jöttmentek voltunk és vagyunk, csak
ebben az ól- és ölmeleg
hazában találtunk helyet,
házat és nyugodt sírt magunknak.

Csak itt lehetünk emberek
s magyarok, hitünkhöz hívek,
mi, büntelenül is heted-
iziglen büntetett,
sanyarú előéletűek.

KRISZTUS-KERESZTELŐ

Nyár derekán hajnali hétkor
augusztusi forró vasárnap
halljátok, feleim, csoda történt:
új fia született a sárnak.

Maga Isten se tudott róla,
s nem adták hírül víg plakátok.
Csak egy sovány lány-anya száján
szelidült áldássá az átok.

Kenyérrel élt, akár a többi,
szűk kenyérrel, jó-szóval, növel.
Megelőzött huszonkét évet,
és egyidős lett az Idővel.

S Hitlerék és Krisztusok nőttek,
rosszmájú, örült messiások.
De ő tudta: nem halállal kell
megváltani ezt a világot.

S íme, mint Úr testét a pap,
most magamagát felmutatván,
csókok lágy sebhelyeivel
s a kínok árkaival arcán

nyílt homlokkal utcára lép,
hogy szívét a tűz megjelölje,
vagy szelíd, oktalan közönnyel,
mint ama Másikat, megöljel

MINT ISTEN

Mint Isten, aki hozzá látott
megteremteni a világot,
úgy elgondoltam, rendbe tettem
minden dolgot az én szívemben.

A dalt a csörrenő habokba,
álmot villámló csillagokba,
munkát a munkás tenyerébe,
s szerelmet – azt is a helyére.

S bárha tömérdek volt a munka,
bolond agyam, karom se unta,
csak hogy a fölaprózott Minden,
mint égitest, helyén keringjen.

Hol kegyelmezve, hol meg ölvén
– mikor hogy kívánta a törvény –
csak dolgozgattam, s szégyenszemre
most nem találok a helyemre.

Szegénység,
maradj még velünk

Szegénység, maradj még velünk,
tedd próbára hétszer hitünket,
mesd el kabátunk szárnyait,
nehogy túl korán fölrepüljünk,
töröld ki szemünkből a csorgó
fényt, gyülő könnyeinket,
s ne hagyd, hogy piros pénzt ragasszon
homlokunkra a szégyentelenség;
fiunkat térítsd vissza – kincsét,
az élő rögöt eltaposná,
bátyánkra emeld rá az ujjad:
a kenyerek közt, mintha kő
volna, turkál – üss a szívére;
szegénység, maradj még velünk,
szükségünk van a szigorodra,
választottjaink elfelejtik
anyjukat is, kikoszolódtak,
tenyerünket adtuk alájuk
lépcsőnek, most a homlokunkra
lépnének inkább, rátaposnak
szavunkra is, reccsen a gyöngé szó
irgalmatlan talpuk alatt –
szegénység, maradj még velünk,
tanítsd meg őket újra dolgainkra,

markukba nyomj pecsétet, a mi
tenyerünkben is az ég, szívükbe
égesd bele a mi hitünket,
szegénység, maradj még velünk,
adj szép szót, hasznos igazságot,
épülne gyár, kút, iskola,
s ahogy beszélük:
jövő.

Hiszek

Hiszek, mert kénytelen
 Vagyok vele:
 Istenre vall a lét
 Minden jele.
 Alkotva szüntelen
 Hatalma végtelen;
 Hiszek, mert kénytelen
 Vagyok vele.

Hiszek, mert hinnem őt
 Oly jólesik:
 Ő minden szenvedést
 Megédesít.
 A végső perc előtt
 Ő ad elég erőt;
 Hiszem, mert hinnem őt
 Oly jólesik.

Hiszem, hogy felderül
 Minden titok,
 Ha vágyam szárnyain
 Hozzá jutok.
 Lelkem belémerül,
 S én rendületlenül
 Hiszem, hogy felderül
 Minden titok.

Magányában tépelődött. De diákjait erős hitű imádsággal ajándékozta meg. A régi Kossuth Lajos gimnáziumban, 1899 óta, tanítás előtt és után Vietórisz József 1-1 versét mondták kórusban. Így szólt a bevezető ima:

Bölcsességnek atyja, adj nekünk figyelmet,
 Hogy híven tanuljuk oktató szavad;
 Boldogok, kik arra szüntelen figyelnek,
 Mert a szép, igaz, jó mindig megmarad.
 Tiszta érzelemmel töltsd be szíveinket,
 Hogy szeressük azt is, aki ellenünk;
 Áldd meg iskolánkat, óvjad lépteinket,
 Szeretétnek atyja, légy s maradj velünk!

Az utolsó óra végén pedig ekként hangzott a fohászkórus:

Kegyelemnek atyja, adj erőt minékünk,
 Hogy híven kövessük buzdító szavad;
 Tedd gyümölcsözővé lelki épülésünk,
 Hadd legyen világod boldog és szabad!
 Hittel és reménnyel s tiszta szeretettel,
 Add, hogy úgy haladjunk szent ösvényeden,
 Hogy példát mutatva gondolattal, tettel:
 Munkás életünkön áldásod legyen!

Isten tenyerében eltöltött életének hol hitvalló, hol méltósággal könyörgő himnuszaiból az egyik, egykor népszerű vers néhány szakasza következik:

URAM, TE TUDOD (részletek)

Uram, te tudod, mit akartál,
Mért adtad az életemet,
Homályba, titokba takartál,
És semmire nincs felelet.
Az emberi ész igazán vak,
Csak sejteni tud valamit:
Hiába feszíti a zárat,
Nem nyitja egyéb, csak a hit.
Így lelkem akármilyen baj érte,
Nem gondolok én a miért-re,
Csak lábad elé borulok:
Uram, te tudod!

Uram, te tudod, hogy egészen
Rád bíztam az életemet:
Nem fáj a csapás se, ha érzem:
Az ostoroz, aki szeret.
Ha megvan a lelki nyugalmam,
Épségem, erőm, kenyerem:
Velem van az Úr a viharban,
Megtart az örök kegyelem.
S míg könnyre fakadva, imára
Buzdul kebelemben a hála:
Csak lábad elé borulok:
Uram, te tudod!